AAN DE RAAD

Datum opgesteld	25 november 2021	**Behandelend ambtenaar**	E Hiemstra
Datum agendering	23 december 2021	**E-mailadres**	e.hiemstra@waadhoeke.nl
Onderwerp	RV Experimenteren met de Dorps Ontwikkelings Methodiek	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	N. Haarsma / B. Tol		

Samenvatting

Voorstel

1. In vijf dorpen/streken te starten met de Dorps Ontwikkelings Methode (DOM)
2. Voor een periode van drie jaar hiervoor een bijdrage van €87.500 beschikbaar te stellen uit het ontwikkelfonds (bestemmingsreserve)

Inleiding

De term Dorps Ontwikkelings Maatschappij (DOM) is in 2014 in het leven geroepen. De DOM is een werkwijze die zich kenmerkt door het vroege stadium waarin een gemeente contact opneemt met een dorp, of een dorp met een gemeente, om hun plannen voor ontwikkelingen en projecten in het dorp te bespreken en samen te werken aan de realisatie daarvan. Vaak zijn dit plannen uit een dorpsvisie maar dit hoeft niet per se. De manier waarop dit gebeurt, is uniek. Dorpen en gemeente lopen samen op en werken volgens dezelfde werkwijze. De focus van DOM is gaandeweg meer op de werkwijze komen te liggen en daarom is de betekenis van de M in DOM veranderd in de M van Methode.

De DOM-werkwijze heeft als doel de dorpen de kans te geven om te komen tot een ontwikkeling, waarbij de kwaliteit van de ruimte en de sociale omgeving als stimulans voor leefbaarheid en toekomstbestendigheid centraal staat. Daarnaast is het uiteindelijke doel dat de DOM-dorpen in de toekomst zelfstandig kunnen opereren zonder ondersteuning van een onafhankelijke procesbegeleider,

De focus is gelegd op de fysieke leefomgeving als ankerpunt voor ruimtelijke kwaliteit in dorpen. De inzet is om aantrekkelijke woonmilieus met kwaliteit te realiseren en te behouden. Daarbij wordt gedacht aan het oplossen van de problematiek rond leegstaande en verpauperde panden, maar ook verbeteringen in de openbare ruimte en initiatieven vanuit de dorpen op sociaal, economisch of toeristisch vlak.

Belangrijker dan het realiseren van allerhande projecten, is het op gang brengen van een positieve beweging binnen de dorpen. Hierdoor nemen dorpsbewoners een actieve houding aan, tonen enthousiasme en daadkracht om de leefbaarheid binnen hun dorp te bewaren en te versterken.

Een belangrijk onderdeel van de DOM-werkwijze is het gebruik van een onafhankelijke verbinder. Die wordt ingezet om de processen binnen de DOM-werkwijze (tussen dorp en gemeente, binnen de gemeente en binnen het dorp) soepeler te laten verlopen. De onafhankelijke verbinder ondersteunt het dorp met het maken van plannen en het uitzetten van processen/projecten. De verbinders binnen de DOM-organisatie heten met ingang van 2021: (D)OM-denkers.

In het uitvoeringsplan 2021 van het ontwikkelperspectief is opgenomen dat als dorpen of buurten interesse hebben, wij ze de mogelijkheid willen bieden te starten met een DOM-proces. In november 2020 hebben we de dorpen en wijken van Waadhoeke via een Webinar geïnformeerd over de DOM. Vijf dorpen/streken hebben aangegeven hiermee graag te willen experimenteren. Dit zijn Wjelsryp, Tzum, de Bildtdijken, Ried en de samenwerkende dorpen Sexbierum, Pietersbierum, Oosterbierum, Tzummarum en Minnertsga (mogelijk met aansluiting van Wijnaldum).

Beoogd (meetbaar) effect

- In 2022 zijn vijf Dorpen/streken met een DOM gestart
- De DOM-dorpen hebben in samenwerking met de gemeente een eigen ontwikkelagenda opgesteld
- Gemeente en dorpen werken in een vroeg stadium samen om ontwikkelingen en projecten in het dorp te realiseren
- De DOM's gaan gedurende drie jaar aan de slag met het realiseren van de ontwikkelagenda
- Er is intern een (integrale) projectgroep ingericht die, afhankelijk van de benodigde expertise, de DOM-dorpen ondersteunt de voortgang van de DOM- processen bewaakt. De intaketafel die binnen de Omgevingswet wordt ingezet kan op termijn de projectgroep vervangen.

Motivering

1.1 Werken met de DOM sluit aan bij de ontwikkellijn 'Fijn leven, vitale en veerkrachtige dorpen en wijken'
In het uitvoeringsplan 2021 van het ontwikkelperspectief is opgenomen dat als dorpen of buurten interesse hebben, wij ze de mogelijkheid willen bieden te starten met een DOM-proces.

1.2 De DOM sluit aan bij de ambities uit het coalitieakkoord 'Nije grinzen, nije kânsen'
Waadhoeke wil nabij besturen. We willen een gemeente zijn die aansluit op de kracht, de kennis en de initiatieven uit de gemeenschappen. Een gemeente van betrokken en dienstbare bestuurders en ambtenaren die met de samenleving samen wil werken aan de opgaven en kansen in de samenleving. De DOM-werkwijze draagt hieraan bij.

1.3 De Dom opent deuren naar nieuwe financiële bronnen
Provincie Fryslân gebruikt de DOM werkwijze meer en meer als voertuig en voorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen en regelingen. Een voorbeeld hiervan is de Erfgoeddeal K(I)eigoed. Voorwaarde voor deelname aan de Erfgoeddeal was de DOM-werkwijze. Ook voor toekomstige deals en regelingen is de verwachting dat de DOM-werkwijze als voorwaarde wordt gesteld.

1.4 De DOM bevordert de integrale benadering van ontwikkelingen en projecten in dorpen en wijken
Veel projecten en initiatieven in dorpen vragen om een integrale benadering. Door intern een projectgroep met daarin verschillende disciplines samen te stellen die vanaf het begin bij de DOM-projecten betrokken zijn, bevorderen we de integrale samenwerking. Waarbij de dorpencoördinatoren de voortgang van de DOM-processen in de volle breedte bewaken en de beleidsmedewerkers afhankelijk van de gevraagde expertise betrokken zijn bij de projecten die daaruit voortkomen.

4.1 Er wordt voldaan aan de criteria van het ontwikkelfonds:

a. Unieke, onderscheidende ontwikkelprojecten die bijdragen aan de strategische doelen van Waadhoeke.
Werken met de DOM sluit aan op de strategische ontwikkellijn 'Fijn leven, vitale en veerkrachtige dorpen en wijken' en op de doelen van nabij besturen (zie 1.1. en 1.2).

b. Het betreffen projecten met een eenmalig karakter met een uitvoeringstermijn van meerdere jaren.
De DOM-werkwijze heeft als doel de dorpen de kans te geven om te komen tot een ontwikkeling met het uiteindelijke doel dat de DOM-dorpen in de toekomst zelfstandig kunnen opereren. Dat wil zeggen dat er geen onafhankelijke procesbegeleiding meer nodig is omdat dorpen en gemeente het zich eigen gemaakt hebben in een vroeg stadium samen te werken.

c. Het stimuleren van samenwerking.
De gemeente, trekt samen met de dorpen en de provincie Fryslân op om de initiatieven van de grond te krijgen.

d. Cofinanciering.
Gemeente en provincie financieren de vijf DOM's. De dorpen zetten menskracht in als bijdrage aan de initiatieven. De DOM-werkwijze opent deuren naar andere overheden. Daarmee biedt het mogelijkheden tot multiplier voor provinciale, rijks- en Europese middelen.

<u>Kanttekeningen</u>

1.1 Werken met de DOM vraagt meer ambtelijke capaciteit aan de voorkant
Hoeveel tijd het vraagt is echter lastig in te schatten. Door in een vroeg stadium integraal samen te werken met dorpen en wijken aan de realisatie van projecten voorkomen we dat er in een later stadium knelpunten of bedenkingen boven tafel komen die onnodige tijd en inzet vragen. Om dubbel werk te voorkomen zoeken we slimme combinaties met instrumenten als een intaketafel die ook ingezet worden bij de Omgevingswet. Deze kan op termijn de interne projectgroep wellicht vervangen.

1.2 We willen in alle dorpen en wijken 'Nabij besturen'
Het starten met de DOM-werkwijze in vijf dorpen/streken kan suggereren dat we geen nauwe samenwerking nastreven met de andere dorpen en wijken. De afgelopen vier jaar hebben we, onder andere door de inzet van dorpen- en wijkencoördinatoren, het organiseren van dorpsschouwen en het voeren van maatwerkgesprekken, veel geïnvesteerd in een goede relatie met dorps- en wijkbelangen. Hierdoor, en door financiële bijdragen uit de dorpen en wijkenregeling, zijn al veel mooie projecten gerealiseerd. Hier gaan we onverminderd mee door. De (positieve) ervaringen met de DOM-werkwijze kunnen ook bijdragen aan de samenwerking met andere dorpen en wijken.

Analyse

Het DOM-project is een initiatief van de provincie en met succes toegepast in de regio Noardeast Fryslân. In het Bestuursakkoord 2019-2023 'Lok op 1' van de provincie is als doel opgenomen om DOM's ook op te starten in de rest van Fryslân. In Súdwest Fryslân, Schiermonnikoog, Heerenveen en Ooststellingwerf zijn inmiddels DOM's gestart. De DOM's worden financieel gefaciliteerd met procesgeld en de ondersteuning van een (D)OM-denker. In Waadhoeke staan er vijf dorpen/regio's in de startblokken om met de DOM-werkwijze aan de slag te gaan. We zijn al aan het experimenteren met DOM-werkwijze in St.-Jacobiparochie en Sexbierum. Beide dorpen doen mee aan de Erfgoeddeal K(l)eigoed waarbij cultureel erfgoed wordt getransformeerd tot hoogwaardige verblijfaccommodatie. De kosten voor het procesgeld en de inzet van de DOM-denker voor deze dorpen zijn al eerder beschikbaar gesteld en zijn dan ook nu niet opnieuw meegenomen.

De samenwerkende dorpen Sexbierum, Pietersbierum, Oosterbierum, Tzummarum, Minnertsga en Wijnaldum willen als regionale DOM kansen voor de dorpen ten aanzien van recreatie en toerisme onderzoeken en verzilveren.

Tzum wil met de DOM-werkwijze komen tot een nieuwe vorm van dorpsbestuur. Meerdere stichtingen en verenigingen kampen met een tekort aan vrijwilligers. Bestuurlijke samenwerking en nieuwe vormen van participatie zijn de onderwerpen waar Tzum mee aan de slag wil.

Wjelsryp is met de DOM-werkwijze gestart om te komen tot gedragen besluitvorming over de toekomst van het dorpshuis. Het dorpshuis is toe aan grootschalig onderhoud. Het afgelopen jaar heeft het bestuur met behulp van een ontwikkelsubsidie onderzoek gedaan naar mogelijk nieuwbouw of drastische verbouw van het dorpshuis. Beide scenario's zijn uitgewerkt en financieel doorberekend. Het stichtingsbestuur wil deze beslissing niet in haar eentje nemen. Door met vertegenwoordigers van de gebruikers van het dorpshuis, dorpsbelang, de school, kerk en kaatsvereniging samen een DOM te vormen, en met ondersteuning van een DOM-denker, wil men aan het einde van dit jaar de serious game 'Voorzieningenwijs' spelen om zo een weloverwogen en gedragen besluit te nemen.

Een bewonerscommissie waarin verschillende dorpen aan de Bildtdijken vertegenwoordigd zijn wil de DOM-werkwijze inzetten om, in nauwe samenwerking met de stichting Herstel dorpen en Bildtdijken, de beeldkwaliteit van de Bildtdijken te versterken.

Ried wil met de DOM aan de slag met een herinrichtingsplan voor de haven en minicamping en het onderzoeken van de mogelijkheden om recreatie en toerisme in het dorp te versterken.

Alternatieven

Niet te experimenteren met de DOM-werkwijze. Echter, in november 2020 hebben we de dorpen en wijken al geïnformeerd over de DOM en ze uitgenodigd om zich hiervoor aan te melden. Bovenstaande dorpen hebben zich aangemeld en zijn al aan de slag met verschillende ontwikkelingen en projecten. De dorpen nu 'on hold' zetten zou de processen verstoren en het vertrouwen in de gemeente beschadigen.

Vervolg

- Met de deelnemende dorpen/regio's wordt er een eigen ontwikkelagenda opgesteld
- Gemeente Waadhoeke vraag per DOM een subsidie aan bij provincie Fryslân
- De DOM's gaan gedurende drie jaar aan de slag met het realiseren van de ontwikkelagenda
- De DOM's worden hierin ondersteund door een onafhankelijke verbinder (DOM-denker)

Inwonersparticipatie

Een DOM bestaat uit een groep enthousiaste en ondernemende inwoners die nauw samenwerkt met het plaatselijke dorpsbelang, andere organisatie en verenigingen uit het dorp en de gemeente. De Dom-projecten vallen onder de verantwoordelijkheid van een dorpsbelang of samenwerkende dorpsbelangen.

Relatie met het programma Dienstverlening

Het in een vroeg stadium meedenken en samenwerken met dorpen en wijken om projecten te realiseren draagt bij aan een goede dienstverlening.

Relatie met het programma Ontwikkelperspectief

De DOM-werkwijze is één van de speerpunten uit de ontwikkellijn Fijn leven, vitale en veerkrachtige dorpen en wijken. De inhoudelijke thema's waar de DOM's mee aan de slag gaan kunnen afhankelijk van het onderwerp bijdragen aan de andere drie ontwikkellijnen.

Communicatie

- In het najaar van 2020 is er een interne lunchbijeenkomst georganiseerd waarin de provincie een presentatie over de DOM heeft verzorgd. Collega's van verschillende afdeling hebben deze bijeenkomst bijgewoond.
- In november 2020 zijn de dorpen en wijken geïnformeerd over de DOM-werkwijze tijdens een Webinar.
- Er is overleg gevoerd met de afdelingsmanagers van Omgeving, BOR, VVTH en Samenleving over de te verwachten ambtelijke inzet die de DOM-werkwijze vraagt. Op basis van de zorgen over de ambtelijke capaciteit die door alle vier de afdelingen zijn geuit, stellen we voor het experimenteren met de DOM-werkwijze te beperken tot

bovengenoemde vijf dorpen/streken. Om dubbele inzet te voorkomen kan op termijn de intaketafel, die als instrument wordt gebruikt binnen de Omgevingswet, de projectgroep vervangen.

- Er is overleg gevoerd met de inkoopadviseur van de gemeente over het voorstel afwijking van de beleidsregels aanbesteding en de afdeling financiën.

Financiën

De totale kosten van de vijf DOM's bedragen €200.000 waarvan de provincie Fryslân €112.500 bijdraagt. De totale kosten, voor een periode van drie jaar, voor de gemeente komen daarmee op €87.500.

De kosten voor Waadhoeke willen we dekken uit het Ontwikkelfonds (bestemmingsreserve). De uitgaven van het Ontwikkelfonds zijn na bijdrage DOM's als volgt:

Totaal budget Ontwikkelfonds	**500.000**
Bijdrage Actieplan economie	150.000
Bijdrage biodiversiteitsproject Waadrâne	45.000
Bijdrage DOM's	87.500
Nog beschikbaar	**217.500**

Per DOM is er €25.000 procesgeld beschikbaar. €2000 daarvan is bedoeld voor vergader- en organisatiekosten van de DOM's. Dit bedrag wordt via de Bijgestelde subsidieregeling dorpen en wijken 2018 aan de dorpen beschikt. Hierover hoeft geen verantwoording worden afgelegd. Gemeente Waadhoeke beheert het overige procesgeld van de DOM's. Besluitvorming over waar procesgeld aan wordt besteed vindt (gezamenlijk) op basis van offertes plaats aan de DOM-tafel. Facturen worden rechtstreeks aan de gemeente gericht. Binnen het experiment is geen geld beschikbaar voor de uitvoering van projecten. De dorpen zullen met behulp van de DOM-denker zelf op zoek moeten gaan naar financieringsbronnen. Na drie jaar legt de gemeente per DOM verantwoording af aan de provincie. Deze verantwoording bestaat uit een korte inhoudelijke beschrijving van het proces wat de DOM heeft doorlopen en een financieel overzicht over waar het procesgeld aan is besteed. Voor een gedetailleerd financieel overzicht verwijs ik u naar bijlage 2: Begroting en dekkingsplan.

Juridisch kader

Subsidieregeling Dorpsontwikkelingsmaatschappijen Fryslân

Bijlagen

Bijlage 1: DNA van DOM
Bijlage 2: Begroting en dekkingsplan
Bijlage 3: Subsidieregeling Dorpsontwikkelingsmaatschappijen Fryslân

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2021-11-045567

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van ;

B E S L U I T

1. In vijf dorpen/streken te starten met de Dorps Ontwikkelings Methode (DOM)
2. Voor een periode van drie jaar hiervoor een bijdrage van €87.500 beschikbaar te stellen uit het ontwikkelfonds (bestemmingsreserve)

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 23 december 2021,

Signed By: Waanders, M.C.M. <m.waanders@waadhoeke.nl>
27/12/2021 13:19:16 CET , voorzitter
ID: 18548952-154d-449f-9fe9-db8e9b7eb7b8
Auth: Scribble

Signed By: Bruinsma, W. <w.bruinsma@waadhoeke.nl>
27/12/2021 11:28:12 CET , griffier
ID: 18548952-154d-449f-9fe9-db8e9b7eb7b8
Auth: Scribble

Dit document is digitaal ondertekend.